

ש: מהיכן המנהג הזה ולמה שלאחר ברית המילה משתדך תור ארוך לפני הסנדק ע"מ לקבל ממנו ברכה? והאם בתמין נהגו כך.

ת: המנהגים בעניין הסנדקאות אין להם שורש בתלמוד, ש"ת נו"ב מ"ק פו, וממילא לא ברבינו ובשריע י"ד רסה יא. הרמ"א הפליג בשבח הסנדק עד שכתב שיפה כח הסנדק מכח המוהל, וחלקו עליו, יש"ב ב"ק ח, ס, וחת"ס א"ח קנה-קנט. ואפשר שבגלל שהתייחסו לסנדק (בעקבות הזוה"ק) כמקטיר קטורת, והוזכר ברמ"א, שם, נוהים רבים לבקש ממנו ברכה. וזכור אני שפעם אחת כובדתי להיות סנדק, ולפתע אחרי המילה הסתערו רבים עלי לבקש ברכות, אנשים ונשים, ורבה הפריצות, ובקושי חילצתי עצמי מאותו מעמד מבי' ומביש. אבל אין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ הוא נכשל בהם, וכשפעם אחת כובדתי בסנדקאות, הודעתי מראש, שאחרי המילה ישבו במקומותיהם, כדי שאוכל לברך כל אחד כהלכה. וכן היה. עמדי בפניהם, שבאמת עת המילה הוא שעת רצון והיא שעת רחמים, ולכן כל אחד מאתנו יחשוב בשעה זאת, לשוב לאביו שבשמים, ולהתחנן לה' שיסייעו לשוב בתשובה שלימה, וכל אחד יבקש מה' די מחסורו ואשר יחסר לו: בריאות, זיווג, פרנסה, שלום בית, חינוך הבנים והבנות וכו'. וביקשתי מהם שיכוונו לבם מאד כשברכתי אותם, שה' ימלא משאלות כל אחד ואחת מהם לטובה. וכולם ענו אמן. והיה מעמד של קידוש ה'. ונמנה חילול ה' ופריצות. והחכם עיניו בראשו, כי לא ירחק היום שינהגו חלילה, שהנשים תשמשנה כסנדק ראה רמ"א שם. בתמין לא היה שום זכר לענין זה. ונהגו בד"כ לכבד את אבי האב, או אבי האם.

ש: מדוע בתפילת אבינו מלכנו אנחנו מבקשים "כתבו בספר זכויותי"? לכאורה, הלא האדם קובע עד כמה יהיו לו זכויות, ואין סיבה שאדם בעל זכויות לא ירשם שם, או שאדם חסר זכויות כן ירשם. אם זה בידינו, ואנחנו הרי קובעים את כמות זכויותינו - מדוע אנחנו מבקשים על זה?

ת: יתירה מזו, אנו אומרים באותה תפילה "החזירנו בתשובה שלמה לפניך", אלא הכוונה היא לסייע, מה שנקרא סייעתא דשמיא, כי באמת הכל בידי שמים, חוץ מיראת שמים. וסייעתא דשמיא היא בכך שאצליח להימצא בנסיבות שיהיה קל לי לחזור בתשובה, כגון שה' יסייע בידי לרכוש דירה במקום של יראי ה'. ושם אני אושפע ואשוב בתשובה, וכן סילוק המעכבים, וכן כל כיוצא בזה.

ש: 1) איך אפשר להיות מאושר? הרי אומרים שאדם לעמל יולד וכל החיים מלאים קשיים ומאבקים ויסורים, וקשה לי לפעמים גם עם החזרה בתשובה ועזיבה של החיים שהיו מקודם...אני בן 18..אך להיות מאושר בחיים? הרי אומרים בפירוש שכל החיים מלאים קשיים ומאבקים והתמודדויות ללא סוף וגם יסורים בהמון תחומים בחיים, ואפילו חז"ל אמרו שנוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ככה שבאמת עדיף לא להוליד ולבוא לעולם הזה...איך מתמודדים עם זה? מה התשובה שיכולה להקל על עול הסבל והצער בחיים?

ת: יש לי עוד שאלה קטנה. האם אדם שחוזר בתשובה צריך לזכור תמיד את העוונות שלו מהעבר ואת עברו בשביל להשמר מכן שנית? כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד, כמו שרשום ש"תמיד יהיו מול עיני עוונותי ואהיה בוש בהם"? גם על העבר שהייתי חילוני? ומה לגבי עוונות שמהתחלת החזרה בתשובה? אני אשמח אם תוכל להנחות אותי קצת בזה.

ת: 1) עלך לדעת, כי כל אדם שמתנה את אמונתו, או את דתו, בכך שיהיה לו טוב, ושלא יהיו לו יסורים, הוא אינו עובד את ה' (באמת). כי הוא חושב שה' הוא משביר. והוא (האדם) צרכן, ויש הסכם ביניהם שהצרכן יעשה כך וכך, והמשביר יעשה כך וכך. וההסכם הוא לטובת שני הצדדים. אוי למי שחושב כן, כי זו הגשמה גסה, וזילות עבודת ה'. אין ה' זקוק לדבר מאת האדם. עבודת ה' היא תועלתו של האדם, ורק תועלתו. היא נועדה לזכך את נפשו בעולם הזה, כדי שבבוא העת, מות, בעתו, או בטרם עת, נפשו תהיה ראויה לחיי האמת והנצח בעולם הבא, כמלאכים. ולכן האתגר של האדם לעבור את העולם הזה, שהוא פרודור, עד לעולם הבא. אע"פ שהפרודור עם מכשולים רבים, כגון יסורים, להבדיל, כאותו שחקן, שמשותף במירוץ, שבמסלול יש מכשולים רבים וקשים, ואין לו שום תלונה כלפי מתכנני אותו מסלול, כי הוא מבין שזהו המבחן, וזהו האתגר ועל פי המאמץ והכשרון יצליח או יעצמו באותו מירוץ. וברור שנוח לו לאדם שלא נברא כאדם, אלא כמלאך, אבל עכשיו שנברא כאדם, עליו לעמוד באתגר, ושכרו גדול.

2) דבריק נכונים. צריך אתה שעוונותיך בעבר יהיו לנגד עיניך, לא כדי שתתייאש מן התשובה, אלא כדי שתשובתך תהיה מושלמת, ותהיה זהיר בעתיד, שלא תיכשל שנית. וה' היא בעוזך.

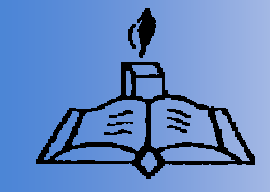
אור ההליכות

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו ת.ד. 211 מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

גליון חודש אלול התשע"א
גליון מס' 46

מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

תורת התשובה במשפט התורה ובמשפט המודרני

המשפט המודרני ביסודו משפט מדיני, אשר מגמתו העיקרית היא השלטון. לכן הטיפול בעברייני הוא בדרך הענישה והיא רק כשהעבירה נעשתה במזיד, מתוך כוונה פלילית. בדרך כלל אין מענישים כשהעבירה נעשתה בשוגג, ובדאי לא כשיש ספק אם נעשתה עבירה. כך שלא מצאנו גדרי תשובה וכפרה לעברייני במשפט המודרני. מלבד גורם ההרתעה, אשר למעשה אין לעברייני אתגר ערכי שלא לחטוא או אתגר ערכי לשקם עצמו מהבחינה הרוחנית אחר מעשה העבירה.

והיא ראשיתה של תרדמת רוחנית אשר עלולה לגרום לנפש נזק רוחני חמור. לכן דווקא בנסיבות אלו פיתחה התורה בלב האדם באמצעות קרבן אשם, עירנות וחיטוט בנפש בכדי לזככה מכל רבב. אין פלא שקרבן אשם תלוי שימש לרבים מקור להתעלות רוחנית. אמרו על רבן יוחנן בן זכאי כשהיה מגיע לפסוק "ולא ידע ואשם ונשא עוונו" היה בוכה ואומר: ומה אם במקום שהתורה מעידה לו ולא ידע אעפ"כ נאמר בו "ואשם ונשא עוונו", המתכוון לחטוא על אחת כמה וכמה (קדושין פא.). וכן רבי יוסי הגלילי אמר אם על ספק עבירה אמרה תורה "ונשא עוונו", על אחת כמה וכמה שה' יענשו את מי שידוע בודאי שעבר עבירה. ואם על העונש כך, על השכר לעושי מצוה על אחת כמה וכמה שהיה מידה טובה מרובה (רש"י ע"פ הספרא שם).

עוונו מבלי עונש "שבט לגו כסילים" (החינוך שם). ואף אם נעשה במזיד בלא התראה ועידים יתכפר ביסורים ע"י ב"ד של מעלה.

כך שגדרי הכפרה הם גדרי תשובה ותיקון לנפש העברייני, אלא שבעבירת שוגג הליכי הכפרה הם יחסית קלים, הקרבנות או מלקות. כי באמצעותם ישכיל החוטא לחטט בנפשו עם חשבון נפש נוקב וחיטוי הנפש ובכך ישוב אל הא-לוהים. אולם בעבירת מזיד יש והליכי הכפרה קשים יותר כי אין הדבר קל לעקור מנפש העברייני תכונות נפש בהעיוז כלפי יוצרו בשעה שהלך אחר יצרו בשרירות לב. כך שגדרי הכפרה גדולה שלא להסתבך בעבירה, בבחינת משפט מונע. שלא כמשפט המודרני שהוא משפט טיפולי, אשר פועל רק אחר מעשה העבירה.

בני נח שלא נצטוו רק על שבע מצוות ובתוכם מצות האמונה אין בהם גדרי שוגג, בהיות והם בהתנהגותם הדתית אינם מודרכים על המחשבה המתמדת לחיי עולם הבא (סגולת ישראל שם), ולכן גם בישראל קרבנות החטאת הם רק על מצוות ה' ולא על מצוות המלך שהם אינם רק מצוות מדיניות (ספרא שם).

משפט התורה השכיל להגביר את העירנות והמודעות של השוגג שלא יקל ראשו מפני העבירות ושהא נשמר ונהרג מהם וכל זאת משום שנתנה לשוגג אפשרות של כפרה ע"י הקרבן (עיי' מו"ג ג, מא). לא כן המזיד אי אפשר שיתכפר

החוק את עצמו מלעשות חשבון נפש

- המרכז העולמי למשפט התורה
- בית מדרש לדיני ממונות
- מכון מש"ה לחקר משנת הרמב"ם
- מכון תורני לחקר מנהגי העדות בישראל
- שיעורי תורה תלמוד תורה וכולל אברכים
- שבתות עיון וירחי כלה
- מפעלים לטיפוח אהבת ישראל וארצו
- קרנות מחקר עידוד וחסד
- ארגון אשת חיל

העלון מוקדש לזכרה של אילנה ב"ר יחיאל עדני ע"ה נדבת המשפחה

התורה מחייבת את הכהנים המקריבים שיכבסו בגדיהם במקום קדוש אם ניתז עליהם מדם החטאת, כי יש בכך חיטוי להמחטאים את החוטא (אבן עזרא שם). כלומר, הכהנים המתעסקים בתיקון נפש החוטא או המסייעים לבעלי תשובה לחזור בתשובה עליהם לזוהר ביותר שלא ישכח דמם ושלא יפצעו נפשם כדי לתקן את הנפש נשלחו ולא לעוות. לכן עליהם לזוהר שלא ניתז מדם החטאת. אולם ישנו פן נוסף כי המתעסק עם החטאת לתיקון נפש, הוא עצמו נחשף לדברים רעים שלא נחשף לפני כן. ויש בחשיפה זו כדי לפגום בנפשו שלו. לכן על המתעסק עם בעלי תשובה עליו לחטט בנפשו שלו. ואם נתגלה שדבק בו רבב, יחטא מיד את נפשו. ומשום כך עוד ירשו חז"ל (הוריות י:): "אשר נשיא יחטא" "אשרי הדור שהנשיא שלו נתן לב להביא כפרה על שגגתו ק"ו שמתחרט על זדונותיו". לכן גם אנו נחרה ונחזיק אחרי רבותינו ונאמר בהתלהבות: אשרי העם שזוהי תורתו, תורת התשובה, ואשרי העם שהשם אלוקיו.

בית הליכות עם ישראל – המרכז העולמי למשפט התורה

נמצא בתנופת בניה

מו"ר הרב רצון ערוסי שליט"א פונה אישית לכל הידידים, להרים תרומות קודש ל"קרן הבניין" כדי שנוכל לסיים את הבניה ונוכה לחונכותו של בית הליכות עם ישראל בקרוב, ונפיץ את האור הגדול, את אור התורה.

תרומות ניתן לפנות למשרד הליכות עם ישראל, טלפון: 03-5340819 או בדואר אלקטרוני halichot@zahav.net.il

נא לשמור על קדושת הגיליון אין לקרוא בזמן התפילה שבת שלום ומבורך

הליכות טוהר הבית
הדרכת כלות
ובניין התא המשפחתי
אשת חיל – 03-5340766

טוב עין הוא יבורך ר' אברהם נתן הלוי
על סיועו להמשך הפצת העלון לרפואתו ולהצלחת משפחתו

אור ההליכות

הליכות עם ישראל
עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה
רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו ת.ד. 211, 55100
עורך ראשי: יוסף פרחי
עורכי משנה: נתנאל חמדי, שמואל חמדי
חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי, אביעד רצהבי
טל': 03-5340819; פקס': 03-5343658
דוא"ל: orhalichot@gmail.com

נצח ישראל

צוות אתר נצח ישראל
שמח להעלות לרווחת ציבור הגולשים את פניו הרעננים של האתר בעיצובו החדש, וביכולות חדשות החידושים באתר כוללים:

יכולת הצגת סוגי התכנים באתר באופן מרוכז (טאבים), יכולת הפניית שאלות במדויק (שאלות), יכולת הרשמה וקבלת הלכה יומית ישירות למייל הפרטי ועוד יכולות חדשות נוספות

היכנסו והירשמו:
www.net-sah.org

הזדמנות נדירה ללמוד "מורה נבוכים"

מפי הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל
בימים אלו אנו עמלים להוציא לאור עולם את הקלטות שיעורי מו"ר הגאון הרב יוסף קאפח זצ"ל

בספר מורה הנבוכים להרמב"ם אנו פונים לציבור הקדוש להירתם ולהשתתף בעלות ההוצאה לאור של הקלטות והשיעורים ע"ג תקליטורים.

לתרומות ופרטים נוספים
הרב מנחם צדוק 062-8467461 משרד המכון 08*5361119

המעוניינים לקבל העלון בדואר אלקטרוני, יעבירו את כתובתם למערכת - orhalichot@gmail.com

כיצד ניתן לזהות מי היא תורתו האמתית של הקב"ה?

מדי פעם עולה השאלה – מגין לנו הביטחון שתורתנו היא אכן התורה האמתית שנתן הקב"ה לבני אדם, והרי ישנן עוד דתות שכל אחת מהן טוענת שבידיה התורה האמתית שנמסרה מהאל-לנביא זה או אחר? הרמב"ם מציין שלוש עובדות שיכולות להצביע בבירור על הדתות השקריות והמזויפות. השקריות הן אלו שאין להן דבר ממה שמסר הקב"ה, והמזויפות הן אלו שהעתיקו מדת האמת דברים מסוימים והציגום כדברים שניתנו להם, ולכן ניתן לטעות כשמעיינים בתוכנן. העובדה הראשונה היא טענה שרבים מחכמי ישראל השתמשו בה (ראה רס"ג, אמו"ד הקלמה עמ' כו, ג, סוף אות ו. הרמב"ם כתב בצורה דומה בהל' יסודי התורה פרק ו. ובארת תימן עמ' לח) שהיהדות היא היחידה שאינה מתבססת על נבואתו של אדם בודד (כיון שיתכן ושיקר) אלא היהדות מתבססת על התנבאותם של כל אנשי אותו הדור שניתנה בו

התורה. התורה ניתנה במעמד פומבי שלא ניתן להמציאו בשקר ומרמה, וכל מי שמנסה לשקר יפחד ממעמד כזה שבו מנהיגות אנושית לא תחזיק מעמד מול מתנגדיה הפוליטיים שימצאו בקלות את שקריה. העובדה השנייה היא תוכנה של התורה. אותם עמים שתורתם כולה עוסקת בהסדרת נוחות חיי האדם ויחסיו עם החברה שבה הוא חי, מעידה על עצמה שמטרתה היא טובת האדם בלבד, ומכאן שהיא תולדת הגותו של אדם אנושי שאלו הם טרדויותיו ולהם הוא מחפש פתרון. רק כאשר תמצא התייחסות גם לקיומו של הקב"ה והצורך לעובדו נוכל לדעת שמקור הדברים בהתגלות ה' לנביא. אולם עדיין ישאר הספק השני – האם מחברה של אותה תורה הוא הנביא שזכה לקבלה או שלפניו נמצא אדם רגיל שהעתיק חלק מתכני נביא אחר לתורה שחיבר עתה (מ"ג, ב, מ). העובדה השלישית שיכולה להכריע את הספק היא אישיותו של הנביא שמציג את אותה תורה (שם, ב,מ) – אם ידוע הוא כרודף מאכלים או מרבה נשים

לְבוּ אֶל יוֹסֵף, אֲשֶׁר יֹאמַר לְכֶם תִּעֲשׂוּ

[שאלה]
בס"ד מוצש"ק פרשת יחיאל כמע"ת [כבוד מעלת תורתו] מורנו ורבנו הרה"ג יוסף קאפח שליט"א שלום רב!

דל"ת, וראיתי שני הסברים לדברי רבינו, (א) מרובע לאפוקי עגול. (ב) מרובע ב' דלת"ן. בחוברת אוסף תמונות ללימוד עשיית קשרי תפלין מביא בתמונות 3 סוגי קשרי דל"ת, (א) דל"ת בלבד כמנהג אשכנזים וספרדים לפי הש"ע. (ב) דל"ת מרובע פשוט מ"ם סתומה ללא חלל. (ג) דל"ת כפול לפי הזוהר מרובע עם חלל באמצע.

ראיתי גם תלמידי חכמים תימנים שהקשר בתפלין שלהם הוא דל"ת בלבד ואומרים שבקשר זה יוצאים אליבא דכו"ע.

עתה אני שואל כתלמיד לפני רבו: האם הקשר שלי ושל אבי, דל"ת פשוט סתום כעין מ"ם הוא להלכה ולפי מסורת אבות או לאו? אם אינו להלכה איזהו הקשר הנכון שאליה התכוון רמב"ם וכן חן טוב? מהו הקשר הנכון שעלינו לקשור וכיצד קושרים אותו? מהי צורת הקשר הנכונה והאמתית שבה נהגו בתימן ושיש בה מסורת אבות? אשמח אם כת"ר ירווה את צמאוני כי אני נבוך בענין זה.

אלול - פמקור לאהבת ה'

הרב אבשלום עדן יצ"ו

בפרשת ואתחנן נאמר "ואהבת את ה'..". כלומר, שהייעוד בעצם מציאות האדם היא אהבת ה' והכרת ברואויו. הרמב"ם בהלכות תשובה כותב (פ"י ה"ג) "וכיצד היא האהבה הראויה? הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתרה ועזה מאוד עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד". הקשר עם הבורא צריך להיות ללא הפסק ויש חובה לעבות קשר זה מדי יום ביומו ע"י לימוד התורה עיון והתבוננות בדרכי ה' בטבע ובחכמה המופלאה הגלומה בסדר הבריאה. כפי שהרמב"ם כותב בהלכות יסודי התורה (פ"ד ה"ב) בזמן שהאדם מתבונן בדברים האלו ומכיר כל הברואים ממלאך וגלגל וכו' מוסיף אהבה למקום ותצמא נפשו ויכמה בשרו ע"ד מה שאמר דוד המלך נעים זמירות ישראל "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי" (תהילים

ס"ג ה'). "ואהבת את ה' בכל לבבך" אומר הרמב"ם פירושו אצלי בכל כוחות לבך, כלומר כוחות הגוף כולם - כי התחלת הכל מן הלב, והענין שתשים תכלית פעולותיך כולם השגתו (מ"ג, א', ל"ט) אין שום אפשרות למלא את הלב באהבת ה' באם בלא מגייסים לשם כך את כל הכוחות הטמונים באדם, כך שכל חלל לב האדם יכיל את אהבת ה' בלבד, וכן וחומר באים מייחדים חלק מן האהבה לדברים אחרים, האהבה צריכה להיות בכל לבבך, ולשם כך צריך להשפיע על הסביבה בה הוא נמצא. באהבת ה' ע"י התנהגותו המופתית כלפי הבריות בבחינת תודה על חסדי הבורא ואהבת המטיב. כשהוא מוכן היא באמצעות חודש אלול ותפלותיו.

הכנס השנתי האחד-עשר למורשת הגר"י קאפח

מר ישראל והב יצ"ו

הכינוס השנתי לזכרו ולמורשתו של מורה"ג יוסף קאפח זצ"ל (להלן "מהר"ק" או "מארי") התקיים ביום י"ח בתמוז תשע"א, ב"היכל שלמה" בירושלים, במלאת י"א שנים לפטירתו, בהשתתפות מאות אנשים ונשים מכל רחבי הארץ. העצרת הונחתה ע"י עמית קאפח, נכד הרב, ועסקה ברובה בשימור מסורת תימן והנחלתה לכלל עם ישראל. נכללו בה הפעם חמש הרצאות, ותמציתן אביא להלן:

ההרצאה הראשונה ניתנה בפי הרב **עוז-יעקב קאפח** (אף הוא נכד מארי), רב היישוב מרחבעם שברמת הגלב, בנושא "שימור מסורת הפסיקה". הוא אמר כי יש להבחין בין רובד חיצוני של שמירת מסורת או ערכי תרבות חומריים, כגון אכילת מאכלים תימניים, לבישת מלבושים תימניים וכיו"ב, לבין רובד פנימי שעניינו שמירה על ערכי הרוח שאבותינו נהגו על פיהם. בתנאי החיים של ריבוי עדות בארץ-ישראל ובמציאות המתחדשת בימינו, לא די שנשאל מה עשו אבותינו בתימן, אלא מהי רוח הפסיקה שהנחתה אותם, ושעל פיה נפעל גם אנו. וכך סבי מארי יוסף סלל דרך קהילות בית ישראל והראה כיצד יש לפסוק הלכה בימינו (למשל בעניין היתר השימוש בשבת בחיתולים חד פעמיים הנקראים "טיטולים". ראו בפירושו להרמב"ם פ"י ה"א).

ההרצאה השנייה ניתנה ע"י ר' **יוחאי מקבילי** מחיפה, ונושאה היה: "מכוחו ומכוח כוחו של מארי זצ"ל". דבריו הוקדשו בעיקרם להצגת מפעל משנה תורה להרמב"ם, שהוא עסוק בעריכתו: החזון והיעד, הביצוע והתוכניות להמשך. לבד מן הכרך האחד המכיל את הנוסח כולו, במהדורת-מופת מנוקדת ומלווה במפתח נושאים (בפורמט גדול וביווני),

הספיק יוחאי להוציא לאור כעשרה ספרוני-כיס מבוארים של החיבור, בהתאם לפירושו של מארי. המפעל זוכה לשיחון פעולה מצד מסדות וארגונים שונים (כגון ישיבות "אור וישועה", "תורת החיים", "מכון משפטי ארץ" ובספר קדושה עם "מכון משה"), וגם במשרד החינוך מוסיפים עתה הלכות רמב"ם מבוארות לתלמידים.

ההרצאה השלישית ניתנה ע"י ד"ר **משה גברא**, ועסקה ב"ייחודו של הסידור התימני". בדיקה של מאות כתבי-יד מגלה שנוסחי תימן בתפילה, יש בהם אמנם יסודות עתיקים ונושנים, שכיוצא בהם מצאנו בתלמודים, בהלכות הרי"ף, בסידורי רס"ג, הרמב"ם ועוד, אך עם זאת ברובם אין יחידות גמורה. אצל עורכי הנוסח ומעתיקי כה"י – בהם מהר"י בשירי, מהר"י נה, מהר"ף וחכמים שקדמו להם – פעלה נגמת השילוב בין שמירת מסורות של מנהגי תפילה ונוסחאות קדומות, ובין הכנסה של קטעי תפילה ופיוטים מסידורי ארץ-ישראל, אשכנז וספרד (ובהשפעת המקובלים), מתוך רצון שלא להיבדל יתר על המידה משאר קהילות ישראל. השמות "בלדי" ו"שאמי" היו כינויים שהשתמשו בהם בעיקר בזמנים מאוחרים, יותר בא"י ופחות בתימן עצמה.

ההרצאה הרביעית היתה של הרב **אברהם גיסר**, רב היישוב עפרה ויו"ר החמ"ה, בנושא "תורה צריכה מורשה". תחילה הזכיר את ביקורו של מארי זצ"ל לפני שנים בעפרה, ביקור ש"עשה רושם חזק וחקיקה" שם בקהילה. בהמשך הביא שתי תשובות של מהר"ק: האחת, בעניין ויכוח על נוסח התפילה בביכ"ג, שבה כתב מארי: "תפילה במניין בציבור היא מדרבנן, אך איסור המחלוקת הוא מדאורייתא".

ידידות וצוואות - סוף מעשה במחשבה תחילה

הרב עו"ד צוריאל בובליל יצ"ו

חיי הנישואין יכולים להיות מלאי אהבה, חיבה וכבוד בין בני הזוג אולם, כדרכו של עולם, מגיע יום בו נפרד אחד מבני הזוג, בין אם לאחר 120 שנה ובין אם קודם לכן. לצערנו, לעול להתפתח מחול שדים סביב ירושת המת, ואין הוא נמצא כדי לקבוע ולפשר. אז מה אומר החוק כאשר הנפטר לא הותיר אחריו צוואה? תחום ירושות וצוואות מוגדר בחוק הירושה, וקובע כי במקרה כזה מחצית מהרכוש עובר לבן/ בת הזוג, בעוד המחצית השנייה מתחלקת באופן שווה בין הילדים. החוק מסדיר מצבים נוספים, בהם לא היה בן זוג בזמן הפטירה, או שאין ילדים וכו'. ישנן שלוש פרוטורות, דרגות קירבה של הירושים למנוח, ובהתאם חלוקת העזבון בין הירושים, כמפורט בחוק.

כדי שהירושה יוכל לקבל את חלקו ברכושו של הנפטר יש להגיש בקשה למתן צו ירושה. הבקשה למתן צו ירושה או צו קיום צוואה, מתפרסמת בעיתון יומי – על מנת לוודא כי הטוענים לירושה הינם הירושים החוקיים הבלעדיים. במידה ואין כך הדבר, יכול כל יורש שאינו זכר בפרסום להגיש את התנגדותו לתהליך לרשם לענייני ירושה.

מה קורה כאשר הנפטר השאיר אחריו צוואה? במקרה כזה, הרכוש יתחלק באופן המפורט בצוואה. על אחד הירושים על פי הצוואה, לפחות, להגיש לרשם לענייני ירושה "בקשה לקבלת צו קיום צוואה", בשלב הזה, יכול אדם אשר מתנגד לנאמר בצוואה להגיש את התנגדותו לצוואה, תוך פירוט נימוקיו, ובמועד.

בין הנימוקים לביטול הצוואה נמצא טענות שהצוואה נעשתה בשל השפעה בלתי הוגנת, אונס, שחיתות וכו', או כאשר המוריש לא היה צלול בדעתו בשל מצבו הרפואי או הנפשי או בשל נטילת תרופות מסוימות המשפיעות על שיקול הדעת וכד'. **למי מומלץ לערוך צוואה?** לכל אדם אשר בעלותו רכוש, ואשר מעוניין

להבטיח כי רכושו יוענק לאחר מותו ליקיריו. על פי חוק הירושה, הרכוש מתחלק בין בן הזוג לילדים, אולם ישנם מקרים בהם הנפטר מעוניין בחלוקה אחרת. מהם המקרים הנפוצים בהם מומלץ לערוך צוואה? במקרה שאדם מעוניין בחלוקה אחרת מהחלוקה הקבועה בחוק הירושה. כאשר בני הזוג הנישואים אך חיים בנפרד, ועדיין לא סודר הגט. במקרה שאדם מעוניין לסלק את ידיהם של ילדיו או בן זוגו מחלקם בירושתו. **לכמה זמן תקפה צוואה?** צוואה אינה מתיישנת ואינה מוגבלת בזמן, כל עוד תעלה באופן מסתורי. גם אם בחרתם באפשרות זו, יש ליידע את אחד הקרובים בכך, כך שבעת הצורך יוכל הקרוב להגיש בקשה לבית המשפט למימוש צוואה.

המלצה לטיפול מקצועי של עורך דין: כדי למנוע מריבות על פרשנות רצון המוריש, ומנסיגונן, בהתמחות וטיפול מקצועי במשך שנים רבות בתחום הירושה, והופעה בבית הדין הרבני ובביהמ"ש למשפחה, הדין בהגנה על צוואות, והן בפסילת צוואות לא חוקיות, אנו יכולים להיעד שכאשר ישבנו עם הלקוח על האותיות הקטנות, הבאנו רופא (כשמדובר בגיל מבוגר או במצב נפשי לא פשוט), הסרטנו את מעמד הצוואה, ועוד, יכול היה הלקוח להיות רגוע שהצוואה תקימה ללא כחל וסרק. לכן, כדאי לא להתעצל, ולגשת לאיש מקצוע שיכין את הקרקע, וימנע מאבקים מיותרים לאחר פטירת המנוח.

מתי רצוי לעדכן צוואה? מאחר שמהלך החיים טומן בחובו שינויים רבים, רצוי ואף חובה לעדכן צוואה בהתאם. לדוגמא, כאשר נולדים ילדים או נפטרים קרובי משפחה, כאשר מתחננים, מתגרשים, כשחל שינוי רפואי אצל אחד מהירושים או במוריש עצמו, ועוד. אחרת, לעול להיווצר מצב שבו הצוואה הופכת לא רלוונטית, שכן לא יהיה ניתן לבצע את האמור בה עקב השינוי שנוצר. **מה צריך להכין לקראת עריכת צוואה?** טרם הפנייה לעורך הדין, כדאי להכין רשימת הנכסים שבבעלות המוריש, לרבות נכסי נדל"ן, מכוניות, כספים, אוספי אמנות או כל דבר אחר בעל ערך. רצוי לדעת מי מהירושים יירש מה, ולהדגיש את אופן החלוקה. במקרים בהם מחליט המוריש לנשל מצוואתו חלק מקרוביו, מנסים אלו לתקוף את צוואתו וכך, בשטנה כי בעת עריכת הצוואה היה המוריש במצב נפשי ירוד. כדי למנוע בעיות אלו בעתיד, מומלץ במקרים מסוימים – בעיקר בגיל מבוגר, או בזמן מחלה – להמציא אישור מרופא או פסיכוגיאטר על כך שבזמן עריכת הצוואה מצבו

הנפשי של המוריש היה תקין. **היכן שומרים צוואה?** רצוי לשמור צוואה במקום בטוח, במקום שלזרים אין גישה אליו, וכן אצל עוה"ד. חשוב מאוד שהמצווה יידע אדם קרוב אליו ושניתן לבטוח בו במקום בו מונחת הצוואה, כך שבעת הצורך ימצאו צוואה בקלות יחסית. כדאי לדעת כי במידה והצוואה לא תמצא, לא יהיה ניתן לפעול על פיה ורכושו של המוריש יתחלק בין יורשיו לפי חוק הירושה. האפשרות הטובה ביותר לשמירת הצוואה היא להפקידה בלשכת הרשם לענייני ירושה, שכן זהו המקום הטוב ביותר ואין סכנה כי היא תושחת או תעלם באופן מסתורי. גם אם בחרתם באפשרות זו, יש ליידע את אחד הקרובים בכך, כך שבעת הצורך יוכל הקרוב להגיש בקשה לבית המשפט למימוש צוואה.

פינה זו אינה מהווה יעוץ משפטי, והמעוניינים לשאול או להתייעץ, יוכלו לכתוב לרב עו"ד צוריאל בובליל, בן גוריון 1, מגדלי בסר 2, רמת גן, טל: 03-6122102 פקס 03-6122104, tzuribou@orange.net.il